

**LIETUVOS ARCHITEKTŲ RŪMŲ PROFESINĖS ETIKOS TARYBOS
SPRENDIMAS NR. 2023/4**

2023-06-23, Vilnius

Lietuvos architektų rūmų (toliau – Rūmai) Profesinės etikos taryba (toliau – PET) išnagrinėjo Tomo Kriaučiūno (toliau – Pareiškėjas) pateiktą raštu prašymą dėl architekto Algirdo Kaušpėdo (toliau – Atsakovas) galimai padarytų profesinės etikos pažeidimų.

Informacija išnagrinėta ir sprendimas priimtas 2023-06-23 vykusio PET posėdžio metu. Nagrinėjant prašymą ir priimant sprendimą dalyvavo PET nariai Darius Juškevičius (pirmininkas), Dainius Čepurna (pirmininko pavaduotojas), Donatas Laucius, Aleksandras Gvildys, Lina Panavaitė, Irena Zonytė, Renata Laivytė, Zita Bacevičienė. PET sekretoriaus funkcijas posėdyje atliko teisininkas Justas Laurinčiukas. PET posėdyje paaiškinimus žodžiu teikė Pareiškėjas, Atsakovas, Atsakovo atstovas P.K.

I. Pareiškėjo rašytinio prašymo esmė

PET 2023-03-08 gavo Pareiškėjo prašymą dėl Atsakovo profesinės etikos. Prašyme dėl Atsakovo profesinės etikos Pareiškėjas nurodė, kad 2013 m. sausį Pareiškėjo vadovaujamas architektų kolektyvas laimėjo Brastos kvartalo (Brastos g. 22, 22A, 24) užstatymo ir planavimo projekto architektūrinį konkursą. Pareiškėjas buvo pakviestas derybų ir sudarė sutartį su vystytoju UAB YIT Kausta Būstas. Pagal parengtą projektą buvo išvystytas kvartalas „Piliamiestis“, kuris 2019 m. buvo apdovanotas LNTPA kaip geriausias gyvenamųjų namų projektas. 2022-02-01 Pareiškėjas laimėjo I vietą UAB YIT Lietuva rengtame, LAS organizuotame „Piliamiesčio“ kvartalo (Brastos g. 18, 18A, 20, 20A Kaune) atviro urbanistinio architektūrinio projekto konkurse. Į Pareiškėją nebuvo kreiptasi pateikti pasiūlymą sutarties sudarymui ar kitaip inicijuoti derybas dėl darbų tęstinumo, kaip tai numato konkurso sąlygos, o kaip vėliau paaiškėjo sutartis buvo sudaryta su Atsakovo vadovaujama įmone. 2023-03-03 „Structum“ portalas išplatino „video“ klipą, kuriame Atsakovas filmuojasi Pareiškėjo atlikto projekto fone (visas klipas užtrunka 12.24 min.) ir vartoja išimtinai tik asmenvardį „mes“, o visa kūno kalba demonstruoja, jog tai jo nuopelnas. Viso klipo metu Pareiškėjas nebuvo paminėtas kaip pastatyto projekto autorius. Atsakovas žinodamas, jog Pareiškėjas laimėjo konkursą, nepranešė apie sudaromą sutartį su vystytoju, neinformavo apie savo profesinės veiklos pradžią, kas liudija apie galimai neskaidrų sandorį ir etikos nuostatų pažeidimus. Atsakovas savo parengtas gretimo sklypo vizualizacijas eksponuoja vos 16 sekundžių iš viso 4 epizoduose, kadrai 7.05-7.10, 7.24-7.30, 7.41-7.44, 8.56-9.00 min. ir teigia (6.52 min.) laimėjęs sekančio vystymo etapo konkursą. Pareiškėjas nurodo, kad tokia informacija neatitinka tikrovės, klaidina videoklipo žiūrovą ir pažeidžia Pareiškėjo, kaip įvykdyto projekto autoriaus ir kvartalo plėtros konkurso laimėtojo teises. Pareiškėjas mano, kad atsižvelgiant į aukščiau paminėtą Atsakovas pažeidė Europos architektūros paslaugų teikėjų etikos kodekso (toliau – Etikos kodeksas) 2 principo 2.2, 2.4 ir 2.6 p. bei 4 principo p. 4.1, 4.8 ir 4.12 p. nuostatas.

II. Pareiškėjo žodinių paaiškinimų esmė

Paiškino, kad jo nuomone Atsakovas 2023-03-03 „Structum“ vaizdo klipe (toliau – vaizdo klipas)¹ minėdamas, jog tariamai jis ir jo įmonė laimėjo konkursą yra klaidinanti informacija, nes aktualų konkursą dėl kvartalo „Piliamiestis West“ etapo laimėjo Pareiškėjas, užimdamas I vietą, ką patvirtina prie jo prašymo pridėdami dokumentai. Mano, kad atsižvelgiant į anksčiau Rūmų rašte suformuotą poziciją Lietuvos žurnalistų sąjungai, projekto tikrieji autoriai turi būti visuomet įvardinami ir viešinami, kai yra pristatomi jų darbų rezultatai, tuo tarpu nagrinėjamu atveju Pareiškėjas nebuvo minimas kaip tikrasis „Piliamiesčio“ projekto vieno iš etapų autorius ir aktualaus konkurso I vietos laimėtojas. Pareiškėjas nurodė, kad jo nuomone pasitvirtinus informacijai, jog po skelbto ir vykdyto konkurso sutartį galiausiai sudarė Atsakovas, o ne Pareiškėjas, Atsakovas turėjo iš anksto informuoti Pareiškėją apie tokias aplinkybes bei kreiptis į jį Etikos kodekso prasme.

III. Atsakovo rašytinių paaiškinimų esmė

Atsakovas nurodo, kad negalėjo daryti jokios įtakos vaizdo klipo montavimui ir siužetui, vaizdo klipe naudoja žodį „mes“ turėdamas omenyje visus „Piliamiesčio“ kvartalo projekto etapų autorius, atsiliepia teigiamai, nekvestionuoja konkurso, kuriame dalyvavo, sąlygų. Nurodo, kad jo manymu sutarties sudarymas su aktualaus konkurso II vietos laimėtoju, negali suponuoti išvados, jog jis pažeidė bet kokias Etikos kodekso nuostatas, nes II vietos laimėtojas irgi gali būti laikomas kaip viso konkurso laimėtojas, kadangi galiausiai su juo buvo sudaryta projektavimo darbų sutartis. Atsakovas neigia atlikęs bet kokius Etikos kodekso nuostatų pažeidimus, jo nuomone vaizdo klipe išsakyti teiginiai nėra klaidinantys ar apgaulingi, ar paneigiantys Pareiškėjo ankstesnę indėlį į „Piliamiesčio“ kvartalo projektavimą. Atsakovas nurodo, kad nepažeidė Etikos kodekso nė vieno iš 4 principo taikymo atvejų, nes buvo nešališkas, doras, garbingas, sąžiningas, kad jo atstovaujamas kolektyvas atliko visus konkurso profesinės kvalifikacijos reikalavimus. Atsakovas nurodo, kad pagal aktualaus konkurso sąlygas jo organizatorius galėjo po konkurso rezultatų paskelbimo kreiptis tiek į pirmos, tiek į antros vietos laimėtojus, o tam jokios įtakos Atsakovas nedarė, kaip ir negalėjo žinoti, kodėl Pareiškėjas nesusitarė su konkurso organizatoriumi dėl tolesnių projektavimo darbų sutarties sudarymo.

IV. Atsakovo žodinių paaiškinimų esmė

Atsakovo atstovas akcentavo, kad jis negalėjo daryti įtakos, rengiant ar montuojant vaizdo klipą bei rinktis pasitelktas technines priemones, Atsakovas buvo pakviestas pristatyti tik baigiamąjį „Piliamiesčio“ kvartalo etapą vystytojo kvietimu. Nurodė, kad vaizdo klipe buvo užduodami klausimai tik apie būsimą etapą, Pareiškėjo atliktų projektavimo darbų rezultatas matomas vaizdo klipe labai nežymiai. Pareiškėjo skundas yra asmeninio pobūdžio pretenzija prieš Atsakovą, kurį galima netgi vertinti kaip garbės ir orumo pažeidimą, ypač įvertinus Atsakovo žinomumą

¹ <https://www.youtube.com/watch?v=quOqo8PhqjU>

visuomenėje. Todėl Atsakovo atstovo nuomone Pareiškėjo skundo turinys galėtų būti atskiros civilinės bylos dalyku paties Pareiškėjo atžvilgiu. Atsakovo atstovo vertinimu Atsakovas kaip ir Pareiškėjas gali būti vertinamas kaip aktualaus konkurso laimėtojas, todėl negalima vertinti, jog Atsakovas vaizdo klipse klaidinamai teigia, kad su juo siejama įmonė yra „Piliamiesčio“ atitinkamo etapo laimėtojai.

V. Aktualios profesinės etikos nuostatos

Nagrinėjama, ar Atsakovas galimai pažeidė Etikos kodekso 2 principo („*Įsipareigojimai visuomenės labui*“) 2.2 taikymo atvejį („*Nė vienas architektūros paslaugų teikėjas neteikia, nereklamuoja ir nepristato klaidinančios ir apgaulingos informacijos apie save ar savo profesines paslaugas bei neleidžia taip elgtis kitiems, nepriklausomai nuo to, kieno vardu veikiama*“), Etikos kodekso 2 principo („*Įsipareigojimai visuomenės labui*“) 2.4 taikymo atvejį („*Nė vienas architektūros paslaugų teikėjas nerengia jokio raštiško ar kitokio pobūdžio dokumento, neremia jo rengimo ir nesutinka su juo, jei dokumentas prieštarauja turimai informacijai ar profesionaliai nuomonei, arba jei žinoma, kad toks dokumentas yra klaidinantis ar neobjektyvus kitų atžvilgiu, ar kaip nors kitaip diskredituojantis profesiją, klientą ar vartotoją*“), Etikos kodekso 4 principo („*Įsipareigojimai profesijai*“) 4.1 taikymo atvejį („*Visi architektūros paslaugų teikėjai plėtoja savo profesinę veiklą, išlikdami nepriklausomi, nešališki, dori, garbingi, sąžiningi, užtikrindami savo veiklos konfidencialumą ir vientisumą*“), Etikos kodekso 4 principo („*Įsipareigojimai profesijai*“) 4.8 taikymo atvejį („*Architektūros paslaugų teikėjas nedalyvauja jokiam projekte ar konkurenciniame konkurse ir neteikia pasiūlymo, kai darbo ar paslaugų kokybės vertinimas arba būsimo paslaugų teikėjo profesinės kvalifikacijos vertinimas nėra dominuojantis kriterijus, vadovaujantis SIM direktyvos (COD 2004/0001) 1(1)12 straipsniu*“), Etikos kodekso 4 principo („*Įsipareigojimai profesijai*“) 4.12 taikymo atvejį („*Visi architektūros paslaugų teikėjai, prieš pradėdami derybas dėl sutarties pasirašymo parengti projektą ar atlikti kitą su savo profesija susijusį darbą ir žinodami arba pagrįstai pasiteiravę galintys sužinoti, kad tam pačiam klientui arba esamam ar būsimam vartotojui ir tam pačiam projektui ar su architekto profesija susijusiam darbui tuo pačiu metu yra paskirtas kitas architektūros paslaugų teikėjas, įsipareigoja apie tai informuoti tą kitą paslaugų teikėją*“).

VI. PET sprendimui reikšmingos aplinkybės

PET išnagrinėjo Pareiškėjo prašymą, susipažino su Pareiškėjo ir Atsakovo rašytiniais paaiškinimais, išklausė Pareiškėjo ir Atsakovo žodinius paaiškinimus ir priimdama sprendimą rėmėsi šiomis aplinkybėmis:

- a) Pareiškėjas nėra nurodomas kaip „Piliamiesčio“ projekto vieno iš etapų autorius;
- b) Pareiškėjas yra faktinis „Piliamiestis West“ etapo aktualaus konkurso I vietos laimėtojas, nors su juo sutartis dėl tolesnių projektavimo darbų ir nebuvo sudaryta;
- c) Atsakovas niekuomet nesikreipė į Pareiškėją, siekiant išsiaiškinti situaciją po įvykusio konkurso;
- d) Atsakovas žinojo, jog „Piliamiesčio“ projekto vieno iš etapų autorius yra Pareiškėjas.

VII. PET sprendimo argumentai

PET vertino, kad atsižvelgiant į visą vaizdo klipo kontekstą bei Atsakovo ir jo atstovo komentarus per posėdį darytina išvada, jog visuomenei vaizdo klipe pateikta informacija suponuoja, jog Atsakovas visgi yra visų „Piliamiesčio“ projekto etapų autorius, Pareiškėjas nėra minimas vaizdo klipe, nors faktiškai jis yra vieno iš projekto etapo autorius, todėl tokiu būdu jo autorystė nepagrįstai nėra nurodoma bei sudaroma regimybė auditorijai vertinti, jog Atsakovas yra vienintelis viso „Piliamiesčio“ projekto autorius. Atsakovas vaizdo klipe nurodė, kad laimėjo konkursą dėl „Piliamiestis West“ etapo, komentavo architektūros specifiką, tačiau tuo metu klipe yra rodomi Pareiškėjo suprojektuoto projekto etapo faktiškai pastatyti pastatai, todėl visuomenei pateikiama nuomonė, jog Atsakovas yra visų projekto etapų autorius, įskaitant ir to etapo, kurio autorius yra Pareiškėjas. Taip pat PET įvertinusi Pareiškėjo ir Atsakovo paaiškinimų esmę nustatė, kad Atsakovas jokia forma niekuomet nesikreipė į Pareiškėją.

PET daugumos nuomone sugretinusi nustatytas faktines aplinkybes ir vertindama Atsakovo elgesį nagrinėjamoje situacijoje remiantis Pareiškėjo prašyme nurodytų Etikos kodekso principų taikymo atvejų kontekste, o konkrečiai dėl Etikos kodekso 2 įsipareigojimų visuomenei principo 2.2 taikymo atvejo, kuris reglamentuoja, jog: *„Nė vienas architektūros paslaugų teikėjas neteikia, nereklamuoja ir nepristato klaidinančios ir apgaulingos informacijos apie save ar savo profesines paslaugas bei neleidžia taip elgtis kitiems, nepriklausomai nuo to, kieno vardu veikiama“*, PET pripažino, jog Atsakovas leisdamas ir neprieštaraudamas išviešinti bei transliuoti tokio reklaminio turinio vaizdo klipą, koks buvo pateiktas visuomenei dėl viso „Piliamiesčio“ projekto Kaune bei reprezentuodamas save kaip šio projekto bei kvartalo autorių, pateikė klaidinančią ir apgaulingą informaciją visuomenei minėtoje apimtyje papildomai ir dėl to, kad aiškiai neįvardino vieno iš „Piliamiesčio“ etapų projekto tikrojo autoriaus architekto Tomo Kriaučiūno, nors filmuotoje medžiagoje yra naudojami ir matomi būtent minėto autoriaus ir architekto suprojektuotojo projekto „Piliamiesčio“ etapo namai, kurie jau yra faktiškai pastatyti.

PET nustatė ir Atsakovas pats pripažino, jog niekada jokia forma nesikreipė kolegiskai į Pareiškėją tikslu išsiaiškinti visas reikalingas aplinkybes dėl tolesnio bendradarbiavimo su konkurso organizatoriumi bei užsakovu po įvykusio konkurso, kuriame dalyvavo tiek Pareiškėjas, tiek Atsakovas, nors žinojo, jog šio konkretaus konkurso laimėtojas bei ankstesnio etapo projektuotojas yra būtent Pareiškėjas, o ne Atsakovas. Visa tai PET daugumos nuomone leidžia daryti išvadą, kad vaizdo klipas bei Atsakovo pasisakymai vaizdo klipe aiškiai neįvardinant vieno iš „Piliamiesčio“ projekto įgyvendintų etapų autoriaus (Pareiškėjo) galėjo suklaidinti bei paveikti visuomenę sudarant regimybę, jog viso „Piliamiesčio“ projekto etapų Kaune autorius yra vienintelis Atsakovas, nors tai neatitinka objektyvios tikrovės, kadangi „Piliamiesčio“ vieno iš etapų autorius yra Pareiškėjas, kuris negana to buvo ir „Piliamiestis West“ projekto etapo I vietos konkurso laimėtojas.

PET daugumos narių nuomone Atsakovas kartu su Etikos kodekso 2 principo 2.2 taikymo atvejo pažeidimu pažeidė ir Etikos kodekso 4 principo 4.1 taikymo atvejį dėl tos priežasties, kad Atsakovas

vaizdo klipe klaidinamai nurodė (žr. konkrečiai vaizdo klipo 6 min. 40 – 54 s²), kad laimėjo aktualų konkursą dėl „Piliamiestis West“ etapo, tačiau tai yra tikrovės neatitinkanti informacija, nes buvo nustatyta, jog šį konkursą faktiškai laimėjo Pareiškėjas, užėmęs I vietą, nors su juo konkurso organizatorius sutarties dėl šio etapo projektavimo darbų ir nesudarė, tačiau ši aplinkybė dėl sutarties nesudarymo su Pareiškėju neatleidžia Atsakovo nuo Etikos kodekse įtvirtintų pareigų laikymosi plėtojant savo veiklą išlikti sąžiningu bei doru ir neeliminuoja Atsakovo atsakomybės prieš Pareiškėją ir visuomenę dėl teisingos informacijos pateikimo apie save.

Taip pat daugumos PET narių nuomone kadangi Atsakovas žinojo, jog „Piliamiesčio“ projekto vieno iš etapų autorius yra Pareiškėjas, todėl Atsakovas pasiteiravęs Pareiškėjo galėjo sužinoti apie tikrąją padėtį dėl derybų vykdymo po įvykusio konkurso aplinkybių, tačiau to neatliko, nors pagal jam žinomą informaciją derybos vyko net 8 mėn. Be to, kaip jau buvo minėta, Atsakovas vaizdo klipe aiškiai nepaminėjo, kad Pareiškėjas yra „Piliamiesčio“ projekto vieno iš etapo projekto autorius. Vadinas, PET daugumos narių nuomone tokiu būdu Atsakovas pažeidė Etikos kodekso 4 principo („*Isipareigojimai profesijai*“) 4.1 taikymo atvejį, kuris nustato, jog: „*Visi architektūros paslaugų teikėjai plėtoja savo profesinę veiklą, išlikdami nepriklausomi, nešališki, dori, garbingi, sąžiningi, užtikrindami savo veiklos konfidencialumą ir vientisumą*“. PET nustatė, kad Atsakovas nebuvo sąžiningas Pareiškėjo atžvilgiu, nes–nepaminėjo jo autorystės vaizdo klipe. Toliau PET įvertinę Pareiškėjo ir Atsakovo paaiškinimus bei nustatytas aplinkybes nenustatė, kad Atsakovas pažeidė Etikos kodekso 2 principo 2.4 taikymo atvejį, nenustatė, kad Atsakovas pažeidė Etikos kodekso 4 principo 4.8 ir 4.12 taikymo atvejus.

Nutarta:

- Etikos kodekso 2 principo („*Isipareigojimai visuomenės labui*“) 2.2 taikymo atvejis („*Nė vienas architektūros paslaugų teikėjas neteikia, nereklamuoja ir nepristato klaidinančios ir apgaulingos informacijos apie save ar savo profesines paslaugas bei neleidžia taip elgtis kitiems, nepriklausomai nuo to, kieno vardu veikiama*“). **Pažeidė. (5 (penki) PET nariai balsavo „už“, 3 (trys) – „prieš“);**
- Etikos kodekso 2 principo („*Isipareigojimai visuomenės labui*“) 2.4 taikymo atvejis („*Nė vienas architektūros paslaugų teikėjas nerengia jokio raštinio ar kitokio pobūdžio dokumento, neremia jo rengimo ir nesutinka su juo, jei dokumentas prieštarauja turimai informacijai ar profesionaliai nuomonei, arba jei žinoma, kad toks dokumentas yra klaidinantis ar neobjektyvus kitų atžvilgiu, ar kaip nors kitaip diskredituojantis profesiją, klientą ar vartotoją*“). **Nepažeidė. (2 (du) PET nariai balsavo „už“, 6 (šeši) – „prieš“);**
- Etikos kodekso 2 principo („*Isipareigojimai visuomenės labui*“) 2.6 taikymo atvejis **netaikytinas (vienbalsiai);**
- Etikos kodekso 4 principo („*Isipareigojimai profesijai*“) 4.1 taikymo atvejis („*Visi architektūros paslaugų teikėjai plėtoja savo profesinę veiklą, išlikdami nepriklausomi, nešališki, dori, garbingi, sąžiningi, užtikrindami savo veiklos konfidencialumą ir vientisumą*“). **Pažeidė. (Vienbalsiai);**
- Etikos kodekso 4 principo („*Isipareigojimai profesijai*“) 4.8 taikymo atvejis („*Architektūros paslaugų teikėjas nedalyvauja jokiam projekte ar konkurenciniame konkurse ir neteikia*

² <https://www.youtube.com/watch?v=quOqo8PhqjU>

pasiūlymo, kai darbo ar paslaugų kokybės vertinimas arba būsimo paslaugų teikėjo profesinės kvalifikacijos vertinimas nėra dominuojantis kriterijus, vadovaujantis SIM direktyvos (COD 2004/0001) 1(1)12 straipsniu”). Nepažeidė. (Vienbalsiai);

• *Etikos kodekso 4 principo („Jsipareigojimai profesijai“) 4.12 taikymo atvejis („Visi architektūros paslaugų teikėjai, prieš pradėdami derybas dėl sutarties pasirašymo parengti projektą ar atlikti kitą su savo profesija susijusį darbą ir žinodami arba pagrįstai pasiteiravę galintys sužinoti, kad tam pačiam klientui arba esamam ar būsimam vartotojui ir tam pačiam projektui ar su architekto profesija susijusiam darbui tuo pačiu metu yra paskirtas kitas architektūros paslaugų teikėjas, jsipareigoja apie tai informuoti tą kitą paslaugų teikėją“). Nepažeidė. (2 (du) PET nariai balsavo „už“, 6 (šeši) – „prieš“);*

• *Rekomenduoti Rūmams parengti komunikatą dėl pastebimos vykstančių konkursų ydingos praktikos, kuomet po įvykusių konkursų rezultatų paskelbimo I vietos laimėtojai nekviečiami derybų, o projektavimo darbų sutartis sudaroma ne su nustatomu I vietos laimėtoju, bet su žemesnės vietos pretendентаis, galimai pažeidžiant konkursų sąlygas ir laimėtojų teisėtų lūkesčių principą.*

PET pirmininkas _____ Darius Juškevičius

Posėdžio sekretoriaus funkcijas atliekantis _____ Justas Laurinčiukas